

Halina Mikulska*

CZĘSTOŚĆ KORZYSTANIA Z USŁUG POGOTOWIA RATUNKOWEGO
PRZEZ OSOBY W STARSZYM WIEKU

1. Wprowadzenie

Starzenie się społeczeństw odgrywa wielką rolę w pracy placówek służby zdrowia i jest niewątpliwie jednym z czynników zwiększającym ilość świadczonych usług przez te placówki. Bardzo często spotykamy się z poglądem, że ludzie w starszym wieku w większym stopniu absorbują służbę zdrowia niż ludzie młodzi. W związku z tym chcielibyśmy odpowiedzieć na pytanie, jak często ludzie w starszym wieku korzystają ze specyficznej formy usług służby zdrowia jaką jest Pogotowie Ratunkowe. Szukaliśmy odpowiedzi, czy wiek i płeć pacjentów są czynnikami determinującymi to korzystanie.

Pogotowie Ratunkowe odgrywa w działalności służby zdrowia specyficzną rolę, polegającą na udzieleniu bezzwłocznej pomocy osobom, które uległy nagłym wypadkom lub zachorowaniom. Stacje Pogotowia Ratunkowego świadczą 4 typy usług:

- 1) wyjazdy do zachorowań,
- 2) wyjazdy do wypadków,
- 3) pomoc ambulatoryjną,
- 4) przewozy.

Ze względu na bardzo dużą ilość świadczonych usług badania przeprowadzono metodą reprezentacyjną dla każdego typu usług z uwzględnieniem wieku i płci pacjentów.

* Mgr, st. asystent w Zakładzie Demografii i Statystyki UL.

2. Wybór reprezentacyjnych placówek Pogotowia Ratunkowego

Określenie struktury wszystkich pacjentów według płci i wieku korzystających z usług Pogotowia Ratunkowego w określonym przedziale czasowym jest niemożliwe ze względu na bardzo dużą ilość jednostek badanych. Dlatego badanie struktury pacjentów według płci i wieku zostało przeprowadzone metodą reprezentacyjną. Wszystkie województwa Polski podzielono na 3 grupy: bardzo, średnio i słabo zurbanizowane. Podstawą grupowania był zestaw czterech cech: odsetek ludności miejskiej w danym województwie, liczba ludności zatrudnionej w przemyśle na 1000 mieszkańców, liczba lekarzy na 10 000 ludności oraz liczba łóżek w szpitalach na 10 000 ludności. Grupowania województw dokonano w oparciu o metodę Perkała opierając się na jednostkach standaryzowanych "Z" $\left(z_1 = \frac{x_1 - \bar{x}}{s} \right)$. Do pierwszej grupy weszły województwa o najwyższych wskaźnikach: $z_1 \in \langle z_{\max} \div 1,51 \rangle$, do grupy środkowej województwa o średnich wskaźnikach: $z_1 \in \langle -1,50 \div 1,50 \rangle$, do grupy trzeciej województwa o najniższych wskaźnikach: $z_1 \in \langle z_{\min} \div -1,51 \rangle$. Z każdej grupy wybrano jedno województwo: z grupy pierwszej woj. miejskie łódzkie, z grupy środkowej woj. kaliskie, a z grupy trzeciej woj. wrocławskie.

Aby badania odciążyć od błędu wynikającego z sezonowości świadczenia usług postanowiono przeprowadzić je w ciągu 1 roku tj. od 1.07.1976 r. do 30.06.1977 r.

W następnym etapie losowania pogrupowano placówki Pogotowia Ratunkowego znajdujące się na terenie wybranych województw w 3 grupy przyjmując jako kryterium liczbę osób podległych danej placówce:

- 1) placówki Pogotowia Ratunkowego obejmujące powyżej 100 tys. ludności: Łódź, Kalisz, Ostrów Wielkopolski, Wrocławek,
- 2) placówki Pogotowia Ratunkowego obejmujące od 50 do 100 tys. ludności: Zgierz, Pabianice, Jarocin, Pleszew, Aleksandrów Kujawski, Lipno, Krotoszyn,
- 3) placówki Pogotowia Ratunkowego obejmujące poniżej 50 tys. ludności: Głowno, Kępno, Ustrzeszów, Syców, Wieruszów, Piotrków Kujawski, Ryplin.

Z grupy 1) i 3) wylosowano po 3 placówki pomocy doraźnej (po jednej z każdego województwa), a z grupy 2) wylosowano 6 placówek (po dwie z każdego województwa). Do próby weszły następujące placówki:

- 1) Łódź, Kalisz, Włocławek,
- 2) Zgierz, Pabianice, Jarocin, Krotoszyn, Aleksandrów Kujawski, Lipno,
- 3) Głowno, Kępno, Piotrków Kujawski.

Następnie ze względu na bardzo dużą ilość świadczonych usług zaproponowano zbadać strukturę pacjentów w ciągu 52 losowo wybranych dni w roku (od 1.07.1976 r. do 30.06.1977 r.). Z całego roku odrzucono 3 tygodnie, w których występowały Święta Bożego Narodzenia, Święto Zmarłych oraz Święto Pracy. Wszystkie pozostałe dni w badanym okresie (49 tygodni) podzielono na 7 grup zgodnie z dniami tygodnia, np. poniedziałek: 5.07.1976 r., 12.07.1976 r., 19.07.1976 r. itd., wtorek: 6.07.1976 r., 13.07.1976 r. itd. Wylosowano 7 poniedziałków: 5.07.1976 r., 9.08.1976 r., 13.12.1976 r., 7.02.1977 r., 11.04.1977 r. (Święta Wielkanocne), 16.05.1977 r., 27.06.1977 r. Z dalszego losowania wykluczono 7 tygodni zawierających powyższe poniedziałki. Analogicznie postąpiono z pozostałymi dniami tygodnia.

Informacje o pacjentach były spisywane z Dziennika Zgłoszeń oddzielnie dla każdego typu usług. W Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Łodzi zbadano strukturę pacjentów według płci i wieku w każdym wylosowanym dniu z 5 godzin dobranych w sposób losowy. Informacje o pacjentach w pozostałych stacjach Pogotowia Ratunkowego były zbierane z całego dnia.

Otrzymaliśmy łącznie informacje o 40 065 pacjentach, którzy korzystali w badanym okresie z usług Pogotowia Ratunkowego ze wszystkich wylosowanych miejscowości.

Liczbę pacjentów, o których zebrano informacje w poszczególnych województwach z podziałem na płeć oraz typ świadczonych usług przedstawia tab. 1.

W wylosowanej próbie udziały poszczególnych usług w całości usług świadczonych przez Pogotowie Ratunkowe są zbliżone do odpowiadających udziałów w całej Polsce - patrz: Rocznik statystyczny GUS 1977, s. 402, tabl. 637.

T a b e l a 1

Pacjenci, o których zebrano informacje
wg województw, płci i typu świadczonej usługi

Województwo	Typ świadczonej usługi				Razem
	wyjazdy do za- choro- wań	wyjazdy do wypad- ków	pomoc ambu- lato- ryjna	prze- wozy	
Ogółem	15 884	1 831	11 868	10 482	40 065
Mężczyźni					
Razem	6 649	1 219	7 187	5 131	20 186
M. łódzkie	2 506	452	2 758	2 606	8 322
Kaliskie	1 609	328	2 600	1 026	5 563
Włocławskie	2 534	439	1 829	1 499	6 301
Kobiety					
Razem	9 235	612	4 681	5 351	19 879
M. łódzkie	3 703	225	1 896	2 722	8 546
Kaliskie	2 181	148	1 604	1 315	5 248
Włocławskie	3 351	239	1 181	1 314	6 085

Ź r ó d ł o: badanie własne.

2. Struktura pacjentów
korzystających z usług Pogotowia Ratunkowego
według płci i wieku

W trzech wybranych województwach (miejskie łódzkie, kaliskie, włocławskie) zbieraliśmy informacje o strukturze pacjentów według płci i wieku oddzielnie dla każdego typu usług świadczonego przez Pogotowie Ratunkowe oraz wylosowanej miejscowości. Wiek pogrupowano w sposób typologiczny. Wyróżniono następujące grupy wieku:

- 0-17 osoby niepełnoletnie,
- 18-44 ludzie młodzi,
- 45-59 ludzie w przedpolu starości,
- 60-79 ludzie starzy,
- 80 i więcej sędziwi starcy¹.

Na podstawie obliczonych wskaźników podobieństwa struktur² stwierdziliśmy, że 3 wylosowane województwa nie różnią się zbyt-
 nio pod względem struktury ludności według wieku i płci (wskaź-
 niki podobieństwa struktur wahają się w granicach 88% - 98%). Po-
 liczyliśmy również udziały osób (w danych grupach wieku oddziel-
 nie dla mężczyzn i kobiet), które korzystały w badanym okresie z
 4 typów usług Pogotowia Ratunkowego na terenie trzech wybranych
 województw. Na podstawie uzyskanego materiału nie dokonywaliśmy
 głębszej analizy struktury pacjentów według płci i wieku w
 trzech województwach, ponieważ jest ona silnie skorelowana ze
 strukturą według płci i wieku mieszkańców wybranych województw.

Globalnie stwierdziliśmy, że typowymi usługami świadczonymi
 przez Pogotowie Ratunkowe, z których ludzie starsi korzystają w
 dużo większym stopniu niż osoby młodsze, są przewozy chorych i
 wyjazdy do zachorowań. Odsetek wypadków wśród ludzi starszych
 jest zbliżony do udziałów w innych grupach wieku. Pomoc ambula-
 toryjna jest natomiast dużo mniej preferowana przez ludzi star-
 szych niż przez ludzi młodszych.

4. Częstość korzystania z usług Pogotowia Ratunkowego

Chcielibyśmy teraz pokazać jak często ludzie w zależności od
 płci i wieku korzystają z 4 typów usług świadczonych przez Pogo-
 towie Ratunkowe. W tym celu obliczyliśmy wskaźniki natężenia jako
 stosunek liczby świadczonych usług danego typu (wyjazdy do za-

¹ E. R o s s e t. Ludzie starzy. Studium demograficzne, War-
 szawa 1967, s. 18.

² Wskaźniki podobieństwa struktur obliczono według wzoru:

$$w_p = \sum_{i=1}^k \min(w_{1i}, w_{2i})$$

patrz: Cz. D o m a Ń s k i [red.], Zbiór zadań ze statystyki,
 Łódź 1979, s. 24.

chorowań, wyjazdy do wypadków, pomoc ambulatoryjna, przewozy) w roku 1976 w danej grupie wieku do liczby ludności w roku 1976 w tej samej grupie wieku - oddzielnie dla mężczyzn i dla kobiet. Wskaźniki natężenia liczone na 1000 mieszkańców wyznaczyliśmy oddzielnie dla każdego województwa (miejskie łódzkie, kaliskie, wrocławskie).

Z Rocznika statystycznego województw 1977 (s. 226, tabl. 6/118/) uzyskaliśmy informacje o liczbie usług świadczonych przez Pogotowie Ratunkowe na terenie trzech wybranych województw.

W żadnym z publikowanych do tej pory roczników (Rocznik statystyczny, Rocznik statystyczny województw, Rocznik statystyczny ochrony zdrowia) nie znaleźliśmy wielkości przewozów w roku 1976 z podziałem na województwa. Z Rocznika statystycznego województw znamy natomiast wielkość przewozów w 1976 r. w Polsce wynoszącą 2 225 000. Policzylismy więc, jaki procent wyjazdów do zachorowań w roku 1976 w Polsce stanowiły przewozy $\left(\frac{2\ 225\ 000}{3\ 828\ 000} \times 100 = 58\%\right)$. Wielkości przewozów dla każdego województwa w roku 1976 wyznaczyliśmy jako 58% wyjazdów do zachorowań.

W żadnym z roczników nie znaleźliśmy również informacji o płci pacjentów korzystających z 4 typów usług Pogotowia Ratunkowego na terenie trzech wybranych województw. Musieliśmy i tutaj dokonać szacowania wielkości usług w zależności od płci pacjentów.

Liczbę mężczyzn (m) korzystających z danego typu usług w danym województwie w roku 1976 obliczyliśmy jako:

$$m = a \cdot p$$

gdzie:

$$a = \frac{n_1}{n_1 + n_2}$$

n_1 - liczba mężczyzn, która korzystała w okresie od 1.07. 1976 r. do 30.06.1977 r. z danego typu usług w danym województwie,

n_2 - liczba kobiet, która korzystała w okresie od 1.07. 1976 r. do 30.06.1977 r. z danego typu usług w danym województwie,

p - liczba usług danego typu świadczonych przez Pogotowie Ratunkowe w danym województwie - patrz: Rocznik statystyczny województw 1977, s. 266, tabl. 6(118).

Liczbę kobiet (k) korzystających z danego typu usług w danym województwie w roku 1976 obliczyliśmy jako:

$$k = b \cdot p$$

gdzie:

$$b = \frac{n_2}{n_1 + n_2},$$

W ten sposób obliczyliśmy liczbę świadczonych usług danego typu (wyjazdy do zachorowań, wyjazdy do wypadków, pomoc ambulatoryjna, przewozy) z podziałem na płeć pacjentów oraz województwo.

Liczby świadczonych usług przez Pogotowie Ratunkowe z podziałem na typy usług w danej grupie wieku oraz województwie i płci liczone są jako:

$$z_1 = w_1 \cdot m \quad (\text{dla mężczyzn})$$

gdzie:

w_1 - odsetek mężczyzn korzystających z danego typu usług w danej grupie wieku w danym województwie obliczony na podstawie danych empirycznych,

oraz

$$u_i = c_i \cdot k \quad (\text{dla kobiet})$$

gdzie:

c_i - odsetek kobiet korzystających z danego typu usług w danej grupie wieku w danym województwie obliczony na podstawie danych empirycznych.

Liczbę ludności w danych grupach wieku z podziałem na płeć i województwo uzyskaliśmy z Rocznika demograficznego 1977 (s. 12, tabl. 8).

Oszacowaną w ten sposób częstość korzystania z 4 typów usług świadczonych przez Pogotowie Ratunkowe w roku 1976 według wieku, płci i terenów badawczych przedstawiają tabele: 2, 3, 4, 5.

Zanalizujemy kolejno częstość korzystania z 4 typów usług świadczonych przez Pogotowie Ratunkowe.

Częstość korzystania z wyjazdów do zachorowań w roku 1976
wg wieku, płci i województw

Wiek	Województwo									Razem		
	miejskie łódzkie			kaliszkie			włocławskie					
	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.
Mężczyźni												
Razem	53 565	509 200	105	23 774	312 800	76	18 946	197 400	96	96 285	1 019 400	94
0-17	12 807	120 400	106	6 131	101 400	60	6 609	67 100	98	25 547	288 900	88
18-44	15 695	227 800	69	7 505	122 600	61	5 381	77 300	70	28 561	427 700	67
45-59	11 093	96 700	115	3 989	46 500	86	2 681	30 000	89	17 763	173 200	103
60-79	12 175	60 200	202	5 335	39 200	136	3 746	21 900	171	21 256	121 300	175
80+	1 795	4 100	438	814	3 100	263	529	1 100	481	3 138	8 300	370
Kobiety												
Razem	80 435	583 700	138	32 226	335 500	96	25 054	207 900	121	137 715	1 127 100	122
0-17	12 379	115 100	108	6 281	96 800	65	6 066	63 500	96	24 726	275 400	90
18-44	29 648	242 500	122	12 040	123 800	97	11 174	76 500	146	52 862	442 800	119
45-59	15 170	118 200	128	5 807	53 500	109	3 162	33 900	93	24 139	205 600	117
60-79	18 291	95 100	192	6 709	54 200	124	3 913	30 600	128	28 913	179 900	161
80+	4 947	12 800	386	1 389	7 200	193	739	3 400	217	7 075	23 400	302

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 3

Częstość korzystania z wyjazdów do wypadków w roku 1976
wg wieku, płci i województw

Wiek	Województwo									Razem		
	miejskie łódzkie			kaliskie			włocławskie					
	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.
Mężczyźni												
Razem	13 062	509 200	26	4 824	312 800	15	3 237	197 400	16	21 123	1 019 400	20
0-17	2 008	120 400	17	750	101 400	7	658	67 100	10	3 416	288 900	12
18-44	6 154	227 800	27	2 721	122 600	22	1 561	77 300	20	10 436	427 700	24
45-59	3 222	96 700	33	823	46 500	18	543	30 000	18	4 588	173 200	26
60-79	1 513	60 200	25	515	39 200	13	436	21 900	20	2 464	121 300	20
80+	165	4 100	40	15	3 100	5	39	1 100	35	219	8 300	26
Kobiety												
Razem	5 938	583 700	10	2 176	335 500	6	1 763	207 900	8	9 877	1 127 100	9
0-17	930	115 100	8	470	96 800	5	489	63 500	8	1 889	275 400	7
18-44	2 590	242 500	11	838	123 800	7	632	76 500	8	4 060	442 800	9
45-59	1 058	118 200	9	397	53 500	7	199	33 900	6	1 654	205 600	8
60-79	1 116	95 100	12	357	54 200	7	397	30 600	13	1 910	179 900	11
80+	244	12 800	19	74	7 200	10	46	3 400	14	364	23 400	16

Źródło: obliczenia własne.

Częstość korzystania z pomocy ambulatoryjnej w roku 1976
wg wieku, płci i województw

Wiek	Województwo									Razem		
	miejskie Łódzkie			kaliskie			włocławskie					
	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.
Mężczyźni												
Razem	58 390	509 200	115	37 108	312 800	118	17 622	197 400	89	113 120	1 019 400	111
0-17	8 449	120 400	70	8 435	101 400	83	5 045	67 100	75	21 929	288 900	76
18-44	38 321	227 800	168	21 437	122 600	175	9 384	77 300	121	69 142	427 700	162
45-59	8 344	96 700	86	4 382	46 500	94	1 953	30 000	65	14 679	173 200	85
60-79	3 095	60 200	51	2 598	39 200	66	1 212	21 900	55	6 905	121 300	57
80+	181	4 100	44	256	3 100	83	28	1 100	25	465	8 300	56
Kobiety												
Razem	39 610	583 700	68	22 892	335 500	68	11 378	207 900	55	73 880	1 127 100	66
0-17	5 090	115 100	44	5 750	96 800	59	3 809	63 500	60	14 649	275 400	53
18-44	21 845	242 500	90	10 933	123 800	88	4 644	76 500	61	37 422	442 800	85
45-59	7 661	118 200	65	3 026	53 500	57	1 487	33 900	44	12 174	205 600	59
60-79	4 531	95 100	48	2 912	54 200	54	1 347	30 600	44	8 790	179 900	49
80+	483	12 800	38	271	7 200	38	91	3 400	27	845	23 400	36

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 5

Częstość korzystania z przewozów w roku 1976 wg wieku, płci i województw

Wiek	Województwo									Razem		
	miejskie łódzkie			kaliskie			włocławskie					
	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.	liczba usług	liczba ludności	na 1000 ludn.
Mężczyźni												
Razem	38 151	509 200	75	14 025	312 800	45	13 855	197 400	70	66 031	1 019 400	65
0-17	5 089	120 400	42	1 422	101 400	14	2 662	67 100	39	9 173	288 900	32
18-44	11 716	227 800	51	4 579	122 600	37	4 032	77 300	52	20 327	427 700	48
45-59	8 328	96 700	86	2 666	46 500	57	2 578	30 000	86	13 572	173 200	78
60-79	10 884	60 200	181	4 797	39 200	122	4 032	21 900	184	19 713	121 300	163
80+	2 134	4 100	520	561	3 100	181	551	1 100	501	3 246	8 300	391
Kobiety												
Razem	39 849	583 700	68	17 975	335 500	54	12 145	207 900	58	69 969	1 127 100	62
0-17	4 176	115 100	36	1 476	96 800	15	2 110	63 500	33	7 762	275 400	28
18-44	9 887	242 500	41	8 802	123 800	71	3 596	76 500	47	22 285	442 800	50
45-59	7 356	118 200	62	2 419	53 500	45	1 836	33 900	54	11 611	205 600	56
60-79	13 915	95 100	146	4 319	54 200	80	3 925	30 600	128	22 159	179 900	123
80+	4 515	12 800	353	959	7 200	133	678	3 400	199	6 152	23 400	263

Źródło: obliczenia własne.

a) Wyjazdy do zachorowań

Do kobiet częściej wzywane jest Pogotowie Ratunkowe do zachorowań niż do mężczyzn (do kobiet: 122 razy na 1000 kobiet, do mężczyzn: 94 razy na 1000 mężczyzn). Dla osób starszych częstość korzystania z wyjazdów do zachorowań rośnie i jest wyższa dla mężczyzn (175 usług na 1000 mężczyzn) niż dla kobiet (161 usług na 1000 kobiet). Najczęściej korzystają z wyjazdów do zachorowań mężczyźni i kobiety w wieku 60 lat i więcej na terenie woj. miejskiego łódzkiego (202 mężczyzn na 1000, 192 kobiety na 1000), najrzadziej na terenie woj. kaliskiego (136 mężczyzn na 1000 mężczyzn, 124 kobiety na 1000 kobiet). Częstość korzystania z wyjazdów do zachorowań przez sędziwych starców jest bardzo wysoka i wyższa dla mężczyzn we wszystkich województwach. Można powiedzieć, że do co trzeciego człowieka w wieku 80 lat i więcej przyjeżdża Pogotowie Ratunkowe do zachorowań.

b) Wyjazdy do wypadków

W trzech wybranych województwach średnio na 1000 mężczyzn 20 uległo wypadkom, a na 1000 kobiet 9 uległo wypadkom. Największa częstość wyjazdów do wypadków zarówno dla mężczyzn jak i dla kobiet występuje w woj. miejskim łódzkim (do mężczyzn: 26 wyjazdów na 1000 mężczyzn, do kobiet: 10 wyjazdów na 1000 kobiet), najmniejsza w woj. kaliskim (do mężczyzn: 15 wyjazdów na 1000 mężczyzn, do kobiet: 6 wyjazdów na 1000 kobiet). W trzech województwach mężczyźni ponad 2 razy częściej korzystali z wyjazdów do wypadków niż kobiety. Dla województw miejskiego łódzkiego i wrocławskiego zauważamy w grupie sędziwych starców najwyższą częstość wyjazdów do wypadków (woj. miejskie łódzkie: 40 wypadków na 1000 mężczyzn w tej grupie wieku, 19 wypadków na 1000 kobiet; woj. wrocławskie: 35 wypadków na 1000 mężczyzn, 14 wypadków na 1000 kobiet).

Analizując częstość korzystania z wyjazdów do wypadków przez ludzi w wieku 60 lat i więcej pod względem terytorialnym widzimy, że we wszystkich wylosowanych województwach jest ona ok. dwukrotnie wyższa dla mężczyzn niż dla kobiet (woj. miejskie

łódzkie: 25 wyjazdów na 1000 mężczyzn, 12 wyjazdów na 1000 kobiet; woj. kaliskie: 13 wyjazdów na 1000 mężczyzn, 7 wyjazdów na 1000 kobiet; woj. wrocławskie: 20 wyjazdów na 1000 mężczyzn, 13 wyjazdów na 1000 kobiet).

c) Pomoc ambulatoryjna

Częstość korzystania z pomocy ambulatoryjnej jest wysoka i wynosi: dla mężczyzn 111 usług na 1000 mężczyzn, dla kobiet 66 usług na 1000 kobiet. Dla ludzi w wieku 60 lat i więcej częstość korzystania z tej formy usługi spada i wynosi: 57 usług na 1000 mężczyzn i 49 usług na 1000 kobiet w tej grupie wieku. Najczęściej korzystają z pomocy ambulatoryjnej mieszkańcy woj. kaliskiego - 118 mężczyzn na 1000 mężczyzn i 68 kobiet na 1000 kobiet korzystało z tej formy usługi Pogotowia Ratunkowego. Wśród ludzi starszych najczęściej korzystają z pomocy ambulatoryjnej mieszkańcy woj. kaliskiego (66 mężczyzn na 1000 mężczyzn w grupie 60-79 lat i 54 kobiety na 1000 kobiet w grupie 60-79 lat). Kobiety zamieszkałe na terenie woj. miejskiego łódzkiego korzystają z pomocy ambulatoryjnej w 48 przypadkach na 1000 kobiet w wieku 60-79 lat, na terenie woj. kaliskiego w 54 przypadkach na 1000 kobiet, a na terenie woj. wrocławskiego w 44 przypadkach na 1000 kobiet w tej grupie wieku. Częstość korzystania z pomocy ambulatoryjnej przez sędziwych starców jest niższa, poza mężczyznami z woj. kaliskiego (83 mężczyzn na 1000 mężczyzn w tej grupie wieku). Kobiety w wieku 80 lat i więcej zamieszkałe na terenie woj. wrocławskiego korzystają najrzadziej z pomocy ambulatoryjnej (27 kobiet na 1000 kobiet w tej grupie wieku).

d) Przewozy chorych

Przewozy chorych są typową usługą świadczoną przez Pogotowie Ratunkowe dla ludzi starszych. Częstość korzystania z przewozów przez mężczyzn w wieku 60-79 lat wynosi: 163 usługi na 1000 mężczyzn w tej grupie wieku, a dla kobiet: 123 usługi na 1000 kobiet. Częściej korzystają z przewozów mężczyźni w wieku 60 lat i więcej niż kobiety. Wśród ludzi starszych najczęściej korzy-

stają z przewozów mężczyźni z woj. wrocławskiego (184 przewozy na 1000 mężczyzn), a kobiety z woj. miejskiego łódzkiego (146 przewozów na 1000 kobiet). W grupie sędziwych starców najczęściej przewożeni karetkami Pogotowia Ratunkowego byli mężczyźni z woj. miejskiego łódzkiego (520 przewozów na 1000 mężczyzn w tej grupie wieku). Częstość ta jest prawie trzykrotnie wyższa w porównaniu z częstością przewozów mężczyzn w wieku 80 lat i więcej zamieszkałych na terenie woj. kaliskiego (181 przewozów na 1000 mężczyzn w tej grupie wieku). Kobiety w wieku 80 lat i więcej korzystają rzadziej z przewozów niż mężczyźni. Najczęściej przewożone są karetkami Pogotowia Ratunkowego kobiety w tej grupie wieku zamieszkałe na terenie woj. miejskiego łódzkiego - 353 przewozy na 1000 kobiet, najrzadziej kobiety z woj. kaliskiego - 163 przewozy na 1000 kobiet.

5. Wnioski ogólne

1. Przeprowadzone badanie wykazało, że ludzie w starszym wieku są częstymi pacjentami stacji Pogotowia Ratunkowego. Do najpopularniejszych usług, z których korzysta ta grupa osób należą usługi przewozowe - aż 38% wszystkich przewożonych chorych stanowią ludzie starsi. Nieco niższy jest odsetek osób w wieku 60 lat i więcej korzystających z usługi określonej jako "wyjazdy do zachorowań" - 25%. Najmniejszy odsetek ludzi starszych korzystał z pomocy ambulatoryjnej - 8% wszystkich usług. Jest to w pełni uzasadnione wiekiem pacjentów, a co za tym idzie - większymi trudnościami w poruszaniu się.

2. Wysoka jest również częstość korzystania przez ludzi w starszym wieku z wyjazdów do zachorowań oraz przewozów. Na uwagę zasługuje przy tym fakt, że kobiety w starszym wieku korzystają znacznie rzadziej z usług Pogotowia Ratunkowego niż mężczyźni.

3. Wyniki badania wskazują na występowanie różnic terytorialnych w częstości świadczonych usług. Ludzie starsi z woj. miejskiego łódzkiego znacznie częściej korzystają z usług Pogotowia Ratunkowego niż z województwa kaliskiego czy wrocławskiego (wyjątek stanowi pomoc ambulatoryjna, z której najczęściej korzystają mężczyźni z woj. kaliskiego). Niewątpliwym wpływem na czę-

stość korzystania ma tutaj oddalenie stacji Pogotowia Ratunkowego od miejsca zamieszkania chorych. Nagła choroba jest w tym przypadku zgłaszana przeważnie u miejscowego lekarza, który w miarę możliwości udziela pomocy. Niższa częstość korzystania z przewozów w woj. kaliskim czy wrocławskim (szczególnie kobiet) jest prawdopodobnie następstwem niższego korzystania z wyjazdów do zachorowań.

4. Częstość korzystania z wyjazdów do zachorowań jest naszym zdaniem silnie skorelowana z częstością przewozów chorych. Z zaprezentowanych wyników widać, że dla tych grup wieku, w których występuje wysoka częstość korzystania z wyjazdów do zachorowań, np. mężczyźni w wieku 60-79 lat z woj. miejskiego łódzkiego czy wrocławskiego, występuje również wysoka częstość korzystania z przewozów.

5. Innymi czynnikami wpływającymi na wyższą częstość korzystania z usług Pogotowia Ratunkowego przez ludzi w starszym wieku są dostępność i rozwinięcie na danym terenie sieci telefonicznej oraz możliwości personalne i transportowe miejscowych placówek Pogotowia Ratunkowego.

6. Zaprezentowane wyniki mogą być punktem wyjścia do dokonania prognoz dotyczących zapotrzebowania ludności w wieku 60 lat i więcej na usługi Pogotowia Ratunkowego. Zdajemy sobie sprawę, że wiek i płeć pacjentów nie są jedynymi czynnikami określającymi przyszłe zapotrzebowanie na usługi świadczone przez Pogotowie Ratunkowe. Dużą rolę w perspektywnym określeniu częstości korzystania z tych usług odegrają na pewno kultura sanitarna czy rozwój motoryzacji i uprzemysłowienia, a także choroby charakterystyczne dla wieku starczego. Stąd wniosek, że postępujący proces starzenia się społeczeństwa wywoła w przyszłości zwiększone zapotrzebowanie na usługi Pogotowia Ratunkowego.

Halina Mikulska

FREQUENCY OF USING AMBULANCE SERVICES BY ELDERLY PEOPLE

The ambulance services play a specific role in activities of the health service, the essence of which lies in providing immediate aid to persons in emergency. The sample survey conducted

in selected ambulance units in the urban provinces of Łódź, Kalisz and Włocławek allowed to determine the frequency with which ambulance services were utilized according to age and sex of the patients. It was found that elderly people belonged to regular patients benefitting from ambulance services. The rate with which ambulance services are requested by this group of people in case of illness or to transport patients is quite high. It was observed that elderly women were using ambulance services less frequently than men. There exist also territorial differences in frequency of the services provided by ambulance units. And thus, the elderly people in the urban province of Łódź were using the ambulance services more often than those living in the administrative provinces of Kalisz and Włocławek.